

--	--	--	--

GYŰJTŐ: DR. HENKELY GYULA	
GYŰJTÉS IDEJE: 1986.	
TART.: ELŐZETES SZAKMAI JELENTÉS AVÓRGI	
ETNIKAI ÖSSZEKÖLTÉS VÁZSÁLLATOKRÓL	
FÖLDRAZSI MUTATÓ: LÖKS	
SZAKMUTATÓ: <u>XX</u>	
CELTA'RÓZÁS	

1 lap

--

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

Előzetes szakmai jelentés

a vörsi etnikai embertani vizsgálatokról

Somogy Megyei Múzeum
 NA-1904.
 Néprajzi adattár

A vörsi vizsgálatok előkészítése példás volt, Farkas Lászlóné 88 óslakes személyt irt ki /apai és anyai ágon is vizsgálva/ a 24-60 évesek közül, s az óslakesek külön az embertani vizsgálatra is felkérő levelet kaptak. Az óslakesek közül a nők 100 %-ban megjelentek, a férfiak 80 %-ban, a férfiaknál az arányt az is rontotta, hogy a nők tudószerűsége közben elromlott a gép, s ki lett hirdetve, a férfiak szűrésére majd későbbi időpontban kerül sor. Az óslakesek listáját egyeztettem, 13 férfi nem jelent meg, azok vizsgálatára még pótlólag sor kerülhet, egyrészt, hogy az anyag nemi szempontból ne legyen aránytalan, másrészt ilyen jellegű vizsgálatra, hogy a felnőttek több mint 90 %-a megjelenjen vizsgálaton eddig csak a Salgátarján mellelti Ivádon volt példa, de Ivád etnikai szempontból vegyes, mert két idegenből jött Ivády testvér leszármazottai /valószínűleg Erdélyből, vagy Erdélyen keresztül más-nemnan/ összeházasodtak a környékbéli palócokkal, részben viszont saját unokatestvéreikkel, valamint nagybácsik unokahúgokkal, viszont így nem lehet őket a palóc etnikumhoz sorolni, Vörs és környéke viszont óslakes népesség.

19. és 20.-án összesen 99 felnőtt vizsgálatára került sor, akik közül 38 24-60 éves férfi és 52 a hasonló korú nő. Az indexelést már elvégeztem, kiszámítottam a testmagasság átlagát is ^{24-60 éves} férfiaknál 171.87 cm /0.5 cm-el több, mint a korábbi dunántúli átlag/, nőknél 157.71 /1.2 cm kevesebb, mint a korábbi dunántúli átlag/, férfiaknál a 38 közül 37 barna és fekete hajú, 1 vörös /vöröses-barna árnyalat/, az 52 nőből 51 ² barna és fekete, 1 átmeneti /szőkés-barna/. A típusok megoszlása a 99 személynél: /%-ban/

tur	pam	előáz	din	ural	mong	k.bal	kel.grac.atl.	ész.	cro	lapp	alp	kev.
							med.	med.	med.			
46.5	20.2	2.0	9.1	0.0	1.0	4.0	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13.4

A törökös réteggel kapcsolatba hozható típusok aránya 69.5 %, a finn-ugo rétege 5.0 %, a szláv és germán jellegegyütteséjé 0.0, 0.0 %, az illirekkel kapcsolatba hozható dinári 9.1 %. Vörs azon helységek közé tartozik Csongrá Kisujszállás és Óriszetzpéter társaságában, melyekben a törökös típusok aránya 65 és 70 % között van /Vörs volt 100. vizsgált helységem Magyarországon. Az egész lakosságra a turanid típus nyomra rá elsősorban a jellegét, a kele és előázsi balti típusba soroltak 100 %-a turaniddal kevert ^{ek} de a dinári, a pamiri, a

keleti mediterrán típusba és az erősen kevert meghatározatkanekba soroltak ⁽²⁾
többségén is kimutathatók a turánid típus egyes jellegei /a kelatbalti tí-
pusnak szláv formái közül egyik sem volt észlelhető/. Az őslakesek névsorá-
nak összeállítása pontosan annak megfelelően történt, amint azt kértem. A
nagy szülők - akik nem vörsi eredetűek - túlnyomó többségben egy kb 15 km-es
sugaru körből ^{származnak} ~~felkisznek~~ kivéve észak felé, ahol a Balaton elzárja az össze-
házasodást. Ennél lényegesen kisebb az őslakesek összeházasodása a 30 km-es
körzeten belül, melynek északnyugati határa Nagyhörvát /ma Esztergályhörvát/
/Zala m./, délnyugat felé Galambok, dél felé Nemesdég, ~~Seged~~, Nagybajem. A-
kiknél a nagy szülők közül egyesek ebből a tájegységből származnak embertani
megeszlás szempontjából teljesen megegyeznek azokkal, akiknek minden őse
vörsi. A leggyakoribb összeházasodási pontok: Balatonszentgyörgy, Balaton-
erény, Balatonszentgyörgy, Tikes, Hellád, Főnyed, Sávolý /Bettyánpusztá-Battyán-
pusztá Balatonszentgyörgy része/.

1987 vagy 1988-ban a tervezett törökkeppányi vizsgálat csak a vörsihez
hasonló előkészítés mellett lehet eredményes.

A vörsiek részéről elhangzott az a kívánság, ha a helyben készített képek
nagyítása elkészül, szeretnének előadást hallani az eredményekről tőlem a
helybeliek képeinek vetítése mellett. Ha erre az előadásomra sor kerül, egy
szombati vagy vasárnapi napon még be lehetne hívni a kimaradt 13 férfit, akik
nem jelentek meg, valamint az összeirt 88 őslakes személy 18-23 éves és 61-
65 éves hozzátartozóit annak érdekében, hogy az őslakesek 99 %-nak vizsgálá-
tára sor kerülhessen és egy tökéletesen reális kép legyen összehasonlítható
a vörsi régészeti lelelet koponyáival.

Dalgozom az egész Somogy megyei anyag összesítésén, legkésőbb szeptember
elejéig meg tudom küldeni Kőröshegy, Segesd, Kálmánca és Vörs 24-60 év kö-
zötti őslakesaival kapcsolatban az átlagekat a szórásokkal együtt, valamint
a leiré jellegek megeszlását nemenként, ezen kívül a típusok megeszlását
községenként az összes vizsgált őslakesek vonatkozásában, valamint kísérlet-
ként két grafikonként, mely tetszés szerint a néprajzi atlaszba a többi jellegek
közül a kiválasztottakra is kiterjeszhető lesz a 12 vizsgálni tervezett
somogyi községgel kapcsolatban.

Kecskemét, 1986. V. 23.

/Dr. Henkey Gyula/